Dosarul:nr.2a-694/24 Judecător: Georgeta Grozav
2-23060101-02-2a-14022024

D E C I Z I E

11 iunie 2024 mun. Chişinău

Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău

În componentă:

Președintele ședinței, judecătorul Ana Panov

Judecătorii Olga Cojocaru și Marina Anton

Grefier Ecaterina Mihailov

examinând în şedinţa publică apelul declarat de *****, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Pascari Andrei către Guvernul RM, intervenienţi accesorii Ministerul Justiţiei al RM, Ministerul Educaţiei şi Cercetării al RM, Administraţia Naţională a Penitenciarelor şi Penitenciarul nr. 17 - Rezina privind constatare, încălcării dreptului la învăţământ superior, obligarea creării condiţiilor de realizare a dreptului învăţământ şi violării drepturilor prevăzute de art. 2 al Protocolului adiţional la CEDO în coraport cu art. 3 din Convenţie şi încasarea prejudiciului moral, împotriva hotărârii Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 13 decembrie 2023, prin care acţiunea a fost respinsă,-

c o n s t a t ă:

La 26 aprilie 2023 Pascari Andrei s-a adresat cu cerere de chemare în judecată către Guvernul RM, intervenienți accesorii Ministerul Justiției al RM, Ministerul Educației și Cercetării al RM, Administrația Națională a Penitenciarelor și Penitenciarul nr. 17 – Rezina privind constatarea încălcării dreptului la învățământ superior, obligarea creării condițiilor de realizare a dreptului la învățământ și violării drepturilor prevăzute de art. 2 al Protocolului adițional la CEDO în coraport cu art. 3 din Convenție și încasarea prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat, că a fost reținut, ulterior arestat în anul 2010, iar la moment se află în custodia statului fiind condamnat la detențiune pe viață. Pînă la reținerea sa, a făcut studiile superioare la Universitatea de Stat a Moldovei, facultatea Drept.

Susține reclamantul, că la 25 august 2021 a depus în adresa administrației Penitenciarului nr. 17 – Rezina o cerere cu nr. P-2374/21, prin care a solicitat crearea condițiilor necesare privind organizarea învățământului superior, și anume continuarea

studiilor de drept, la Universitatea de Stat a Moldovei, unde a făcut un an de facultate și unde se dețin toate documentele necesare.

Prin răspunsul nr. 8/P-2374/21 din 16 septembrie 2021 Administrația Penitenciarului nr. 17-Rezina i-a comunicat, că conform ordinului MECC cu nr. 970 din 21 iulie 2021, ordinului MJ nr. 90 din 22 iulie 2021 cu privire la organizarea învățămîntului pentru anul de studii 2021 - 2022 în Penitenciarul nr. 17-Rezina se organizează învățămînt gimnazial și liceal pentru deținuții din custodia penitenciarului. Cu referire la adoptarea deciziilor de înființare sau reorganizare a instituțiilor de învățămînt superior cît și suportarea cheltuielilor de salarizare a profesorilor care realizează învățămîntul superior pentru deținuții din penitenciare cu vîrsta de peste 20 de ani, depășesc atribuțiile funcționale și competențele administrației Penitenciarului nr. 17 - Rezina.

Reclamantul a menționat că, administrația Penitenciarului nr. 17- Rezina permanent organizează și desfășoară activități de evaluare, planificare și intervenție, ce vizează dezvoltarea personalității condamnatului, formarea aptitudinilor, deprinderilor și oferirea informațiilor ce îi va permite să trăiască mai constructiv în comunitate facilitând reintegrarea socială a acestuia. La 21 ianuarie 2022, în Penitenciarul nr. 17- Rezina au fost transferați doi condamnați cu statut identic ca și la el. Însă, datorită participării directe și asistenței active în procesul educațional al angajaților din subordinea Ministerului Educației și Ministerului Justiției, condamnații Russu Denis și Timofti Oleg au trecut întregul curs pentru anul de studii 2021- 2022, absolvind clasa a X-a din IPLT cu învățămînt seral nr. 2 prin intermediul teleconferinței. În anul de studii 2022 - 2023 unor condamnați din sistemul penitenciar li s-a organizat învățămînt prin intermediul mijloacelor de învățare la distanță. Astfel, nu îi este clar de ce administrația Penitenciarului nr. 17-Rezina pe parcursul a doi ani nu a întreprins nimic pentru organizarea studiilor superioare sub formă de învățămînt la distanță.

Specifică reclamantul, că la 01 august 2022 a adresat o cerere suplimentară către administrația Penitenciarului nr. 17- Rezina, prin care a informat că cu referire la solicitarea din 24 august 2021 administrația nu a întreprins nimic, ceia ce încalcă drepturile sale constituționale, și anume art. 16 și art. 35 din Constituție. Totodată, a menționat că conform Raportului elaborat de membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii în urma vizitei de monitorizare efectuate la Penitenciarul nr. 17-– Rezina din 08 august 2022, la pagina 21, pct. 9 din Rubrica constatări la momentul vizitei: „este considerat o practică bună de a asigura persoanelor private de libertate, dreptul la educație”. Astfel, a solicitat să-i fie oferite condiții necesare pentru învățămîntul superior, pentru a nu fi constatată în continuu discriminarea directă față de alți condamnați. Însă, prin scrisoarea nr. 8/P-3256/21 din 26 august 2022 i-a fost eliberat un răspuns formal, practic identic cu cel care la primit un an în urmă.

Notează reclamantul că, nefiind de acord cu răspunsul primit a expediat cerere prealabilă în adresa Ministerului Justiției, Administrației Naționale a Penitenciarelor, Instituției Penitenciare nr. 17- Rezina și Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, Direcției Generale Educație, Tineret și Sport.

A completat, că la 28 decembrie 2022 a solicitat Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” eliberarea informației asupra facultăților disponibile de organizarea studiilor superioare la distanță pentru anul 2023. Potrivit răspunsului nr. 01-12/92 din 26 ianuarie 2023, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” a comunicat, că la moment Universitatea nu oferă formare inițială la programe de studii la distanță.

Mai indică reclamantul, că la 21 martie 2023 prin petiția nr. P-1200/23 a solicitat administrației Penitenciarului nr. 17- Rezina să îi ofere condiții pentru învățământul superior, în baza prevederilor art. 240 alin. (3) și (6) din Codul de executare. Prin răspunsul nr. 8/P-1200/23 din 18 aprilie 2023 administrația a comunicat că în perioada anilor de studii 2022 - 2023 nu a fost prezentat nici un act confirmativ care ar confirma că a fost admis la studii superioare de licență în urma concursului de admitere.

Solicită reclamantul Pascari Andrei:

- constatarea încălcării dreptului la învățământ superior;
- obligarea creării condițiilor de realizare a dreptului la învăţământ şi violării drepturilor prevăzute de art. 2 al Protocolului adiţional la CEDO în coraport cu art. 3 din Convenţie;
- încasarea prejudiciului moral în mărime de 200.000 lei.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 13 decembrie 2023, s-a respins cererea de chemare în judecată înaintată de Pascari Andrei către Guvernul RM, intervenienți accesorii Ministerul Justiției al RM, Ministerul Educației și Cercetării al RM, Administrația Națională a Penitenciarelor și Penitenciarul nr. 17- Rezina privind constatarea încălcării dreptului la învățământ superior, obligarea creării condițiilor de realizare a dreptului la învăţământ şi violării drepturilor prevăzute de art. 2 al Protocolului adiţional la CEDO în coraport cu art. 3 din Convenţie şi încasarea prejudiciului moral, ca fiind neîntemeiată.

La data de 18 decembrie 2023 Pascari Andrei a depus apel împotriva hotărârii instanței de fond, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii instanței de fond și emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

În motivarea apelului declarat apelantul a invocat că nu este de acord cu hotărârea primei instanțe este ilegală și neîntemeiată, dat fiind faptului că nu au fost constatate circumstanțele importante pentru examinarea cauzei, normele de drept material au fost aplicate eronat.

În acest sens menționează, că soluţia instanţei de fond este bazată pe argumentele pârâţilor, Guvernul Republicii Moldova şi Ministerul Educaţiei şi Cercetării a Republicii Moldova, prin care a fost indicată că, „în contextul acţiunii înaintate de reclamant, nici o instituţie de învătământ superior nu dispune de autorizare de funcţionare provizorie pentru desfăşurarea programului de învătământ la distantă. Ca urmare, nu este posibilă satisfacerea solicitării reclamantului la etapa actuală privind obligarea creării condiţiilor de realizare a dreptului la învătământ superior la distantă.” Or, conform prevederilor art. 57 alin. (5), (6) Legii învăţământului, „Statul suportă, parţial sau integral, cheltuielile de întreţinere a elevilor şi studenţilor care au nevoie de protecţie socială şi ajutor, conform normativelor în vigoare. Statul creează persoanelor dotate condiţii favorabile pentru studii în Republică sau peste hotare.

În aceată ordine de idei a menționat, că în temeiul art. 77, alin. (3), 78 şi 79 din Codul educaţiei nr. 152/2014, având în vedere prevederile pct. 1 din Dispoziţia nr. 1 din 18 martie 2020 a Comisiei pentru Situaţii Excepţionale şi ale Ordinului 292/2020, în scopul asigurării vieţii şi sănătăţii personalului universitar şi a studenţilor, urmare a evoluţiei situaţiei epidemiologice şi măsurilor întreprinse de autorităţi pentru a preveni răspândirea epidemiei virusului COVID-19 în ţara, la data de 20.03.2020 prin Ordin nr. 366 al Ministerului Educaţiei. Culturii si Cercetării al Republicii Moldova, a fost aprobate Recomandările-cadru de organizare a activităţilor didactice în sistem online în instituţiile de

învăţământ superior.

Consideră absolut fondat, că a fost vătămat în drepturile sale garantate de art. 16 şi art. 35 din Constituţia RM, care prevăd că: „toti cetăţenii Republicii Moldova sunt egali în fata legii si a autorităţilor publice, iar Statul asigură dreptul la învăţătură prin ... învăţământul superior..", or, administraţia IP nr. 17 - Rezina din cadrul ANP din suboridnea Ministerului Justiţiei al RM, în timp de doi ani a ignorat toate cerinţele mele şi respectiv, nu au fost create condiţii necesare pentru organizarea învăţământul superior din custodia locului de detenţie.

A completat, că urmează de analizat și practica CtEDO, prin care se impune o obligaţie pozitivă de a asigura învăţământ în penitenciar în toate situaţiile, în cazul în care o astfel de posibilitate există, aceasta nu ar trebui să facă obiectul unor restrângeri arbitrare şi nerezonabile (a se vedea cauza Velyo Velev împotriva Bulgariei, 2014; Uzun împotriva Turciei, 2020; Matiosaitis şi alţii împotriva Lituaniei, 2017; Koureas şi alţii împotriva Greciei, 2018).

De asemenea, concretizează că conducându-se de decizia Judecătoriei Orhei, sediul Rezina din 11.08.2022, menţinută prin Decizia Curţii de Apel Chişinău din 14.09.2023, prin care a fost constatat făptui că, Pascari Andrei, începând din 22.09.2010 şi pînă la data adoptării încheierii a fost deţinut în calitate de persoană arestată şi condamnată, în Penitenciarul nr. 4, 13, 15 şi 17 în condiţii contrare prevederilor art. 3 din CEDO, prin urmare, având în vedere că pe o perioadă îndelungată a fost privat de dreptul de a avea acces la învăţământul superior (universitar), având în vedere că în fapt reclamantul nu mai poate reveni la situaţia anterioară (anii 2021 -2022), consideră apelantul că i-au fost cauzate daune morale, ce constă generic, în atingerea valorilor ce definesc personalitatea umană, creditul moral, însă respectând principiile compensării echitabile şi rezonabile a prejudiciului moral, art. 41 CEDO şi ţinând cont de sumele acordate de CEDO cu titlu de prejudiciu moral în cauze similare împotrivă Republicii Moldova, consideră că mărimea compensaţiei în mărime de 200 000 de lei este una rezonabilă, echitabilă şi suficientă pentru prejudiciul moral suferit. Or, anume reieşind din prevederile menţionate supra, art. 3 CEDO stabileşte garanţii referitoare la condiţii de detenţie în sistemul penitenciar. Iar, în sensul art. 3 CEDO, Curtea a statuat că, ..persoanele aflate în detenţie, continuă să beneficieze de toate drepturile si libertăţile fundamentale garantate de Convenţie, cu excepţia dreptului la libertate Prin urmare, este evident că în mod neîntemeiat am fost privat de a avea acces la învăţământ superior, or, nu au fost create condiţiile necesare de realizare a dreptului condamnatului la învăţământ. CtEDO în jurisprudenţa sa, a acordat o importanţă deosebită recomandărilor Comitetului European pentru Prevenirea Torturii şi Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante, în care a subliniat că regimurile de executare a pedepselor privative de libertate de lungă durată „ar trebui să vizeze compensarea într-un manieră pozitivă si proactivă a efectelor de desocializare ale pedepsei privative de libertate".

Prin referința din 28 mai 2024, reprezentantul intimatului, Ministerul Educației și Cercetării a solicitat respingerea apelului declarat de Parcari Andrei.

Reprezentantul intimatului Ministerul Justiției al RM, Nigai Nicolae a solicitat respingerea apelului declarat ca neîntemeiat.

Reprezentantul intimatului Administrația Națională a Penitenciarelor, Pascalov Sveatoslav în ședința instanței de apel a solicitat respingerea apelului și menținerea hotărîrii instanței de fond.

Apelantul Pascari Andrei nu s-a prezentat, deoarece este deținut în Penitenciarul nr. 17.

Reprezentantul intimatului Ministerul Educației și Cercetării, legal citat în ședință de judecată nu s-a prezentat, dar prin referința depusă a solicitat examinarea cauzei în lipsa sa.

Colegiul în temeiul art.379 alin.(2) CPC a dispus examinarea apelului în absența acestuia.

Audiind părțile prezente la proces, studiind cererea de apel în raport cu materialele cauzei, Colegiul conchide asupra necesității admiterii apelului şi casării hotărârii primei instanțe, din următoarele considerente.

În conformitate cu art.385 lit.e) CPC, instanța de apel, după ce judecă apelul, este în drept să admită apelul şi să caseze integral sau parțial hotărârea primei instanțe, dispunând încetarea procesului ori scoaterea cererii de pe rol dacă există temeiurile prevăzute la art.265 şi 267.

Potrivit art.25 alin.(1) CPC, instanța trebuie să cerceteze direct şi nemijlocit probele, să asculte explicațiile părților şi intervenienților, depozițiile martorilor, concluziile expertului, consultațiile şi explicațiile specialistului, să ia cunoștință de înscrisuri, să cerceteze probele materiale, să audieze înregistrările audio şi să vizioneze înregistrările video, să emită hotărârea numai în temeiul circumstanțelor constatate şi al probelor cercetate şi verificate în şedință de judecată.

Conform art.117 alin.(1) şi (2) CPC, probe în pricini civile sânt elementele de fapt, dobândite în modul prevăzut de lege, care servesc la constatarea circumstanțelor ce justifică pretențiile şi obiecțiile părților, precum şi altor circumstanțe importante pentru justa soluționare a pricinii. În calitate de probe în pricini civile se admit elementele de fapt constatate din explicațiile părților şi ale altor persoane interesate în soluționarea pricinii, din depozițiile martorilor, din înscrisuri, probe materiale, înregistrări audio-video, din concluziile experților.

Conform prevederilor art.118 alin.(1) CPC, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor şi obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

În conformitate cu art.118 alin.(3) CPC, circumstanțele care au importantă pentru soluționarea justă a pricinii sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile şi obiecțiile părților şi ale altor participanți la proces, precum şi de la normele de drept material şi procedural ce urmează a fi aplicate.

Articolul 130 alin.(1) CPC statuează că instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectuală, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

În temeiul art.240 alin.(1) CPC, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importantă pentru soluționarea pricinilor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării pricinii şi admisibilitatea acțiunii.

Potrivit dispozițiilor art.373 alin.(1), (2), (5) CPC instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor şi obiecțiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanță.

În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au

importantă pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei. Concomitent, instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Astfel, prevederile legale enunțate în mod expres obligă instanța de apel să verifice circumstanțele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum şi cele care nu au fost stabilite şi este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei şi să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Colegiul Civil reține că instanța de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil, reținând-se rolul determinant al concluziilor sale, are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze la în sucirea motivelor instanței inferioare. (Hirro Balani c. Spaniei, nr. 18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29.05.1997 §43).

În conformitate cu prevederile art.1 CPC, legislația procedurală civilă a Republicii Moldova reglementează raporturile sociale referitoare la raporturile procesuale civile ce apar la înfăptuirea justiției de către instanțele judecătorești de drept comun în cadrul judecării cauzelor în acțiuni civile, precum şi a altor cauze, date în competența lor de prezentul cod şi de alte legi.

În conformitate cu prevederile art.5 CPC, orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanța de judecată în modul stabilit de lege, pentru a-şi apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile şi interesele legitime.

Conform art.10 alin.(1) Cod civil persoanele fizice și juridice participante la raporturile juridice civile trebuie să își exercite drepturile și să își execute obligațiile cu bună-credință, în acord cu legea, cu contractul, cu ordinea publică și cu bunele moravuri. Buna-credință se prezumă până la proba contrară.

Potrivit alin.(2) neexercitarea de către persoanele fizice și juridice a drepturilor civile ce le revin nu duce la stingerea acestora, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

Conform art.11 alin.(1) Cod civil buna-credință este un standard de conduită a unei părți, caracterizată prin corectitudine, onestitate, deschidere și luarea în cont a intereselor celeilalte părți la raportul juridic.

Potrivit alin.(2) al aceluiași articol în special, este contrar bunei-credințe ca o parte să acționeze în contradicție cu declarațiile pe care le-a făcut anterior sau cu comportamentul pe care l-a avut anterior în cazul în care cealaltă parte, în detrimentul său, s-a bazat în mod rezonabil pe acele declarații sau acel comportament.

Dispozițiile art.12 Cod civil caracterul rezonabil, prevăzut într-o dispoziție legală sau într-un act juridic, se apreciază în mod obiectiv, luând în considerare natura și scopul elementului supus aprecierii, circumstanțele cazului, precum și uzanțele și practicile pertinente.

În temeiul art.13 alin.(1) Cod civil niciun drept subiectiv nu poate fi exercitat predominant în scopul de a cauza altei persoane un prejudiciu sau a-i dăuna în alt mod (abuzul de drept).

Prevederile alin.(2) indică că în cazul abuzului de drept, instanța de judecată, ținând cont de natura și consecințele acestuia, refuză titularului în apărarea dreptului subiectiv exercitat abuziv sau, după caz, îl obligă la încetarea exercitării abuzive.

Alin.(3) indică statuează că dacă abuzul de drept a dus la încălcarea dreptului subiectiv

al unei alte persoane, aceasta poate cere repararea prejudiciului cauzat.

Dispozițiile art.14 alin.(1) Cod civil indică că nici o persoană nu poate invoca, la întemeierea pretenției sale, fapta ilicită sau de rea-credință pe care tot ea a săvârșit-o sau la care a participat. Alin.(2) stabilește că nici o persoană nu poate obține un avantaj din comportamentul său ilicit sau de rea-credință.

În temeiul art.15 alin.(1) Cod civil apărarea drepturilor civile încălcate se face pe cale judiciară.

Conform art.16 alin.(1) Cod civil apărarea dreptului civil se face, în condițiile legii, prin:

a) recunoașterea dreptului;

b) restabilirea situației anterioare încălcării dreptului și suprimarea acțiunilor prin care se încalcă dreptul sau se creează pericolul încălcării lui;

c) constatarea sau, după caz, declararea nulității actului juridic;

d) declararea nulității actului emis de o autoritate publică;

e) impunerea la executarea obligației în natură;

f) autoapărare;

g) repararea prejudiciului patrimonial și, în cazurile prevăzute de lege, a celui nepatrimonial;

h) încasarea dobânzii de întârziere sau, după caz, a penalității;

i) rezoluțiunea sau modificarea contractului; j) neaplicarea de către instanța de judecată a actului ce contravine legii emis de o autoritate publică; k) alte căi prevăzute de lege.

În temeiul alin.(2) al aceluiași articol metodele de apărare prevăzute la alin.(1) pot fi invocate dacă sânt întrunite condițiile stabilite de lege și, după caz, de actul juridic pentru aplicarea acestora.

Conform dispozițiilor art.393 alin.(1) CPC, hotărârea primei instanța este casată de instanța de apel care dispune prin decizie încetarea procesului ori scoaterea cererii de pe rol, dacă există temeiurile consemnate la art. 265 şi 267.

Potrivit art.265 lit.a) CPC, instanța judecătorească dispune încetarea procesului în cazul în care pricina nu urmează a fi judecată în procedură civilă.

În ședință de judecată s-a constatat că, reclamantul Pascari Andrei s-a adresat cu prezenta cerere de chemare în judecată, ***solicitând:***

-stabilirea numărului de zile rămase de 190 zile după reducerea din pedeapsă pentru care poate fi exercitată acțiunea civilă în condițiile art. 4734 alin. (6) Codul de procedură penală;

- constatarea încălcării dreptului la învățământ superior;

- obligarea creării condițiilor de realizare a dreptului la învăţământ şi violării drepturilor prevăzute de art. 2 al Protocolului adiţional la CEDO în coraport cu art. 3 din Convenţie;

- încasarea prejudiciului moral în mărime de 200.000 lei.

Colegiul Civilă conchide, că cerințele formulate de către reclamant nu constituie obiectul unui litigiu civil şi, respectiv, nu urmează a fi examinat în procedură civilă, pornind de la următoarele.

Prin prisma art. 3 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, cât și ținând cont de jurisprudența Curții Europene în toate cauzele în care se invocă încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale protejate de Convenție, statul are obligația pozitivă de a crea condiții care să prevină toate formele de tortură,

tratamente inumane şi degradante. Statul are obligația de a asigura oricărei persoane aflate sub jurisdicția sa drepturile şi libertățile definite în Convenție. Respectiv, statul se face responsabil și urmează a fi parte în cauzele în care se invocă o atare încălcare și se cer compensații morale. În speță însă, acțiunea este înaintată către Ministerul Justiției.

La caz, acțiunea este înaintată la data de 26 aprilie 2023 (f.d.2-18), iar art.473[1] Cod de procedură penală (introdus prin Legea nr.163 din 20.07.2017, în vigoare din 20.12.2017), prevede expres că, „împotriva actelor organului care pune în executare hotărârea judecătorească de condamnare privativă de libertate (închisoare, detenţiune pe viaţă), condamnatul, precum şi alte persoane ale căror drepturi şi interese legitime au fost încălcate de aceste organe pot declara plângere judecătorului de instrucție din instanța în a cărei rază teritorială se află organul respectiv. Soluționarea plângerii împotriva actelor organului care pune în executare hotărârea judecătorească de condamnare privativă de libertate are loc conform prevederilor art.471. Încheierea privind soluționarea plângerii poate fi atacată în conformitate cu prevederile art.472.

Astfel, din raționamentul logico-juridic al normei legale enunțate supra se desprinde concluzia certă că, toate plângerile depuse împotriva actelor/acțiunilor/inacțiunilor organului care pune în executare hotărârea judecătorească de condamnare privativă de libertate se examinează de judecătorul de instrucție. O claritate în acest sens a fost făcută de legiuitor și prin Legea nr.272 din 29.11.2018 (în vigoare din 01.01.2019), prin care au fost introduse în Codul de procedură penală art. 473[3] și art.473[4], care prevăd că plângerea referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului și ale prevenitului se examinează de judecătorul de instrucție.

Din probatoriu administrat se atestă, că la data de 25 august 2021 reclamantul Pascari Andrei a adresat o cerere administrației Penitenciarului nr. 17- Rezina, prin care a solicitat crearea condițiilor necesare privind organizarea învățământului superior, și anume continuarea studiilor de drept la Universitatea de Stat a Moldovei, invocând prevederile art. 240 alin. (3) Cod de executare.

Prin răspunsul nr. 8/P-2374/21 din 16 septembrie 2021, Penitenciarului nr. 17- Rezina a informat reclamantu,l că conform ordinului MECC nr. 970 din 21 iulie 2021 și ordinului Ministerului Justiției nr. 90 din 22 iulie 2021 cu privire la organizarea învățământului pentru anul de studii 2021 - 2022 în Penitenciarul nr. 17-Rezina, se organizează învățământ gimnazial și liceal pentru deținuții din custodia penitenciarului. Ce ține de adoptarea deciziilor de înființare sau reorganizare a instituțiilor de învățământ superior cît și suportarea cheltuielilor de salarizare a profesorilor care realizează învățământul superior pentru deținuții din penitenciare cu vîrsta de peste 20 de ani, depășesc atribuțiile funcționale și competențele administrației Penitenciarului nr. 17 -Rezina (f.d. 27).

Ulterior, prin cererea din 01 august 2022, reclamantul a solicitat repetat administrației Penitenciarului nr. 17- Rezina crearea condițiilor necesare pentru învățământul superior, pentru a nu fi constatată în continuu discriminarea directă față de alți condamnați, la care prin răspunsul nr. 8/P-3256/21 din 26 august 2022, Penitenciarului nr. 17- Rezina a informat repetat reclamantul, că ce ține de adoptarea deciziilor de înființare sau reorganizare a instituțiilor de învățământ superior cît și suportarea cheltuielilor de salarizare a profesorilor care realizează învățământul superior pentru deținuții din penitenciare cu vîrsta de peste 20 de ani, depășesc atribuțiile funcționale și competențele administrației Penitenciarului nr. 17-Rezina (f.d. 30).

În continuare, în luna septembrie 2022 reclamantul Pascari Andrei a expediat o cerere prealabilă în adresa Ministerului Justiției, Administrației Naționale a Penitenciarelor, Instituției Penitenciare nr. 17- Rezina și Ministerului Educației și Cercetării, prin care a solicitat obligarea administrației Penitenciarul nr. 17- Rezina să dispună reluarea examinării cererii sale cu privire la crearea condițiilor necesarea pentru organizarea învățământului superior din custodia penitenciarului și să adopte o hotărîre în condițiile legii; eliberarea notei informative cu privire la măsurile întreprinse de Ministerul Justiției și Ministerul Educației pentru organizarea învățământului superior pentru condamnați (f.d. 32-36).

Prin răspunsul din 13 octombrie 2022, Administrația Națională a Penitenciarelor a informat reclamantul că asigurarea învățământului superior (universitar) se realizează la cererea și pe contul persoanei condamnate, în conformitate cu dispozițiile pct. 416 al Statutului executării pedepsei de către condamnați, aprobat prin hotărîrea Guvernului nr. 583. Astfel, în momentul în care condamnatul prezintă dovada de înmatriculare, după caz, de restabilire la studii, confirmate de instituția penitenciară, penitenciarul va întreprinde acțiuni necesare privind asigurarea condițiilor de participare a acestuia în procesul de învățământ pentru desfășurarea orelor de curs (f.d. 37-38).

Totodată, prin răspunsul nr. 01/2608 din 25 octombrie 2022 Ministerul Justiției a informat reclamantul, că în vederea punerii în aplicare a art. 240 Cod de executare a semnat ordinul comun nr. 90 din 22 iulie 2021 cu Ministerul Educației și Cercetării cu privire la organizarea învățământului gimnazial și liceal pentru deținuții din instituțiile penitenciare. Însă, cu privire la învățământul superior pentru deținuți nu există reglementări metodologice (f.d. 39).

La fel, prin răspunsul nr. 08/5-09/4792 din 27 octombrie 2022, Ministerul Educației și Cercetării a Republicii Moldova a recomandat reclamantului să se adreseze către instituțiile de învățământ superior în scopul aflării informației în ceea ce privește eventuala organizare a studiilor superioare la distanță (f.d. 40).

La 28 decembrie 2022 Pascari Andrei a efectuat o interpelare în adresa Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, prin care a solicitat eliberarea informației asupra facultăților disponibile de organizarea studiilor superioare la distanță pentru anul 2023 (f.d. 41).

Prin răspunsul nr. 01-12/92 din 26 ianuarie 2023, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” a comunicat, că la moment Universitatea nu oferă formare inițială la programe de studii la distanță (f.d. 42).

La 31 martie 2023, reclamantul a solicitat repetat administrației Penitenciarului nr. 17 – Rezina crearea condițiilor necesare pentru învățământul superior, invocând prevederile art. 240 alin. (3) Cod de executare (f.d. 51).

Prin răspunsul nr. 8/P-1200/23 din 18 aprilie 2023, Penitenciarului nr. 17 – Rezina a informat repetat reclamantul că ce ține de adoptarea deciziilor de înființare sau reorganizare a instituțiilor de învățământ superior cît și suportarea cheltuielilor de salarizare a profesorilor care realizează învățământul superior pentru deținuții din penitenciare cu vîrsta de peste 20 de ani, depășesc atribuțiile funcționale și competențele administrației Penitenciarului nr. 17 - Rezina (f.d. 52).

Raportînd la caz normele legale sus-menționate și din circumstanțele stabilite, Completul notează, că aspectele privind condițiile de detenție se examinează de către judecătorul de instrucție în condițiile art. 473^{2}- 473^{4} din Codul de procedură penală și nu

constituie obiectul unor litigii civile de drept comun sau de altă natură și nu pot fi contestate în instanța de judecată prin intentarea acțiunii în procedură civilă.

În așa circumstanțe instanța de apel consideră că, procesul urmează a fi încetat în temeiul art.265 lit.a) Cod de procedură civilă, care prevede că, instanța judecătorească dispune încetarea procesului în cazul în care pricina nu urmează a fi judecată în procedură civilă.

Reieșind din cele expuse mai sus, dat fiind că instanța de apel a constatat întrunirea în speță a temeiurilor de a înceta procesul în cauza civilă enunțată motive pentru care hotărârea primei instanțe urmează a fi casată şi a pronunța o nouă hotărâre sub formă de încheiere ***potrivit căreia urmează a înceta procesul în prezenta cauză pe motiv că cauza nu urmează a fi examinat în procedură civilă.***

În acest sens, instanța reține că respectarea principiului preeminenței dreptului constituie una din exigențele unui proces echitabil în sensul art.6 par.(1) din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăților Fundamentale (Roşca c. Moldovei, nr.6267/02 din 22.03.2005, par.24, f.d.28).

Astfel, principiul preeminenței dreptului, inserat în preambulul Convenției Europene şi Statutul Consiliului Europei, constituind în același timp atât un important impuls la adoptarea Convenției (Golder c. Regatului Unit al Marei Britanii, nr.4451/70 din 21.02.1975, par.34, f.d.30), cât şi parte integrantă a Convenției în conformitate cu prevederile art.31 alin.(2) al Convenției de la Viena, nu poate fi neglijat la soluționarea pricinilor civile potrivit prevederilor art.12 CPC.

Conform dispozițiilor art.1 alin.(3) al Constituției Republicii Moldova, în lumina interpretărilor date în jurisprudența constantă a Curții Constituționale, (hotărârea Curţii Constituționale nr.2 din 19.01.1998, publicată în Monitorul Oficial nr.12-13/8 din 19.02.1998), una din caracteristicile constituționale ale statului de drept o constituie obligațiunea statului, autorităților lui publice, instituțiilor, persoanelor oficiale de a activa în limitele atribuțiilor lor stabilite de Constituție şi Legi, iar instanța de judecată nu constituie o excepție în acest sens.

Mai mult decât atât, în conformitate cu prevederile art.9 CPC, instanței de judecată îi revine un rol diriguitor în organizarea şi desfăşurarea procesului, pe principiile de contradictorialitate şi egalității părților în drepturi, art.26 CPC, motiv din care în vederea asigurării accesului liber la justiție şi a dreptului la un proces echitabil.

În consecință, reieșind din cele expuse, și având în vedere că cauză civilă nu urmează a fi judecată în procedură civilă, Colegiul civil ajunge la concluzia de a admite apelul declarat şi a casa hotărârea primei instanțe cu încetarea procesului.

În conformitate cu prevederile art.385 lit.e), 390 CPC, Colegiul Civil,

d e c i d e:

Se admite apelul declarat de *****

Se casează hotărârea Judecătoriei Chișinău sediul Centru din 13 decembrie 2023, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Pascari Andrei către Guvernul RM, intervenienţi accesorii Ministerul Justiţiei al RM, Ministerul Educaţiei şi Cercetării al RM, Administraţia Naţională a Penitenciarelor şi Penitenciarul nr. 17 - Rezina privind constatare, încălcării dreptului la învăţământ superior, obligarea creării condiţiilor de realizare a

dreptului învăţământ şi violării drepturilor prevăzute de art. 2 al Protocolului adiţional la CEDO în coraport cu art. 3 din Convenţie şi încasarea prejudiciului moral și se emite o încheiere potrivit căreia.

Se încetează procesul intentat la cererea de chemare în judecată depusă de Pascari Andrei către Guvernul RM, intervenienţi accesorii Ministerul Justiţiei al RM, Ministerul Educaţiei şi Cercetării al RM, Administraţia Naţională a Penitenciarelor şi Penitenciarul nr. 17 - Rezina privind constatare, încălcării dreptului la învăţământ superior, obligarea creării condiţiilor de realizare a dreptului învăţământ şi violării drepturilor prevăzute de art. 2 al Protocolului adiţional la CEDO în coraport cu art. 3 din Convenţie şi încasarea prejudiciului moral, pe motiv că cauza nu urmează a fi judecată în procedură civilă.

Decizia este definitivă, însă poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 2 luni, prin intermediul Curții Supreme de Justiție.

Președintele ședinței, Ana Panov

Judecătorul

Judecătorii Olga Cojocaru

Marina Anton

Dosarul:nr.2a-694/24 Judecător: Georgeta Grozav

2-23060101-02-2a-14022024

D I S P O Z I T I V U L
D E C I Z I E I

11 iunie 2024 mun.

Chişinău

Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău

În componentă:

Președintele ședinței, judecătorul Ana Panov

Judecătorii Olga Cojocaru și Marina Anton

Grefier Ecaterina Mihailov

examinând în şedinţa publică apelul declarat de *****, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Pascari Andrei către Guvernul RM, intervenienţi accesorii Ministerul Justiţiei al RM, Ministerul Educaţiei şi Cercetării al RM, Administraţia Naţională a Penitenciarelor şi Penitenciarul nr. 17 - Rezina privind constatare, încălcării dreptului la învăţământ superior, obligarea creării condiţiilor de realizare a dreptului învăţământ şi violării drepturilor prevăzute de art. 2 al Protocolului adiţional la CEDO în coraport cu art. 3 din Convenţie şi încasarea prejudiciului moral, împotriva hotărârii Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 13 decembrie 2023, prin care acţiunea a fost respinsă.

În conformitate cu prevederile art.385 lit.e), 390 CPC, Colegiul Civil,

d e c i d e:

Se admite apelul declarat de *****

Se casează hotărârea Judecătoriei Chișinău sediul Centru din 13 decembrie 2023, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Pascari Andrei către Guvernul RM, intervenienţi accesorii Ministerul Justiţiei al RM, Ministerul Educaţiei şi Cercetării al RM, Administraţia Naţională a Penitenciarelor şi Penitenciarul nr. 17 - Rezina privind constatare, încălcării dreptului la învăţământ superior, obligarea creării condiţiilor de realizare a dreptului învăţământ şi violării drepturilor prevăzute de art. 2 al Protocolului adiţional la CEDO în coraport cu art. 3 din Convenţie şi încasarea prejudiciului moral și se emite o încheiere potrivit căreia.

Se încetează procesul intentat la cererea de chemare în judecată depusă de Pascari Andrei către Guvernul RM, intervenienţi accesorii Ministerul Justiţiei al RM, Ministerul Educaţiei şi Cercetării al RM, Administraţia Naţională a Penitenciarelor şi Penitenciarul nr. 17 - Rezina privind constatare, încălcării dreptului la învăţământ superior, obligarea creării condiţiilor de realizare a dreptului învăţământ şi violării drepturilor prevăzute de art. 2 al Protocolului adiţional la CEDO în coraport cu art. 3 din Convenţie şi încasarea prejudiciului moral, pe motiv că cauza nu urmează a fi judecată în procedură civilă.

Decizia este definitivă, însă poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 2 luni, prin intermediul Curții Supreme de Justiție.

Președintele ședinței, Ana Panov

Judecătorul

Judecătorii Olga Cojocaru

Marina Anton